

REMISSVAR
2021-04-27

m.remissvar@regeringskansliet.se

m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

Dnr: M2020/02032

Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd– (SOU2020:78)

Småföretagarnas Riksförbund är ett förbund av småföretagare för småföretagare och har som syfte att påverka politiska beslut för att göra det enkelt, tryggt och lönsamt att driva företag. Förbundets näringspolitiska program inrymmer förslag på vad som behöver förändras och förbättras för att stärka företagsklimatet för mikro- och småföretag på ett nationellt plan. En viktig aspekt i detta arbete är att förbättra dialogen och samförståndet i gränslandet mellan en företagares vardag och svensk myndighetsutövning. I stor utsträckning tenderar småföretagare att vara den svagare parten beträffande regelverk och tillämpning av desamma, vilket förstärker upplevelsen av orättvisa villkor, ökat regelkrångel och en negativ attityd till företagande från myndigheternas sida.

Småföretagarnas Riksförbund har tagit del av förslagen och vill inledningsvis säga att vi uppfattar delar av förslagen som motstridiga och att det finns en risk att det leder till flera hinder snarare än till nya möjligheter.

Det är i grunden olika värden som står emot varandra. Å ena sidan att ta tillvara på potentialen i våra många och vackra strandnära lägen och andra sidan önskan att skärpa uppstrandskyddet ytterligare.

Hela denna kontradiktoriska bild om vad strandskyddet borde vara eller inte vara återfanns redan i kommittédirektiven till utredningen. Bland annat uppdrogs åt utredaren att lämna förslag på hur det ska bli enklare att bygga strandnära på landsbygden, där exploateringstrycket är lågt och bebyggelsen begränsad. Samtidigt skulle utredningen lämna förslag på hur orörda strandlinjer kan få ett ännu starkare skydd mot ny bebyggelse. Den som vet något om hur Sverige ser ut vet också att det är just på landsbygden vi har våra orörda strandlinjer, just därför att ingen hunnit bygga där innan strandskyddet infördes.

Småföretagarnas Riksförbund vill att det ska bli enklare att bygga strandnära i Sverige. Norge kan utgöra ett bra exempel. Vad är då problemet?

Grovt förenklat kan man säga att problemet är att man inte orkar göra upp med nuvarande system, utan bara inför fler undantag till gällande huvudregel, som är att det är förbjudet att uppföra nya bostäder eller andra anläggningar närmare vattnet än 100 meter. Är då inte fler undantag en bra sak som gör systemet mer flexibelt? Tidigare försök att liberalisera strandskyddet har gjort systemet svårare och mer godtyckligt. Bäst vore att ta ett nytt omtag istället för att försöka lappa och laga i ett system som redan idag är obegripligt. Det går att skriva böcker om alla närmast bisarra strandskyddshistorier där diken har lagt en död hand över mindre byar eller där dåligt klippta gräsmattor kan leda till att dispositionen över den egna tomten fräntas markägaren. Problemet med dagens system är dess praxis och i första ledet hur våra respektive länsstyrelser använder densamma i sina bedömningar. Att lappa och laga i det befintliga systemet kommer otvivelaktigt att leda till snarlika problem med gränsdragningar och bedömningar som idag.

I utredningen föreslås bland annat att en kommun ska kunna ansöka hos länsstyrelsen om att för ett visst område upphäva strandskyddet. Detta område måste då uppfylla tre kriterier som lyder:

- Det finns god tillgång till obebyggd mark i området
 - Det finns ingen nämnbar efterfrågan på mark för bebyggelse
 - Området är inte av särskild betydelse för något av strandskyddets syften
- Dessa tre punkter ska alltså bedömas av länsstyrelsen. Förutom att punkt 1 och 2 är godtyckliga och kommer sannolikt att tillämpas väldigt olika runt om i landet på ett sätt som för den enskilde blir minst lika obegripligt och rättsosäkert som bedömningen av strandskyddsdispenser i övrigt är idag. Fokus hamnar då på den tredje punkten. Området får alltså inte vara av särskild betydelse för något av strandskyddets syften.

Vi tror inte att ett överlämnande av bedömning för denna tredje punkt för bedömning kommer leda till en annan ordning än idag.

Det befintliga strandskyddet med länsstyrelsernas prövningar fungerar inte bra, och inget talar för att denna utredning åtgärdar denna grundläggande brist.

Även i statens tidigare olika utredningar kring ändringar av strandskyddet saknas djupare diskussioner om strandskyddets roll i våra städer och hur det förhåller sig till kommunernas arbete med stadsplanering och bostadsförsörjning. Tvärtom har signalerna varit att strandskyddet i landets mer tätbebyggda områden generellt bör skärpas – och så är även ambitionen i den

senaste utredningen (SOU 2020:78). Fokus är att kommunerna ska kunna göra mer flexibla bedömningar. Det man dock ska ta i beaktande är att redan idag har kommunerna svårt att ge bygglov till de ansökningar som sker för verksamheter i strandnära lägen. För en kommun som arbetar hårt med alla aspekter som ryms i stadsplaneringen och finner en plats lämplig för bostäder eller näringslivs-verksamhet, är det tungt att jobba mot nuvarande Plan- och bygglagtext. Ett känt dilemma med strandskyddsbestämmelserna är att dessa innebär att äganderätten inte beaktas. Äganderätten är central inom EU, men också i svensk rättstradition. I de fall markägare frångår förfoganderätten över sin strandnära mark är det rimligt att staten ersätter detta intrång.

För att tilltron till och efterlevnaden av strandskyddsreglerna är det väsentligt med ordentliga underlag och tydliga motiveringar. Det är omodernt att undanta så stora delar av landet utan ordentlig motivering och förklaring. Sverige har så stora områden av ”strandnära karaktär” att det blir direkt kontraproduktivt att lägga en våt lovikavante över allt detta. Det rimliga vore att våra myndigheter, kanske i samband med hantering av vattendirektivsarbete, definiera vilka områden som är särskilt värdefulla och för dessa definiera vilken typ av exploatering som inte är tillåten. All övrig verksamhet blir därmed tillåten och markägare kan fortsätta att förvalta sin egendom, som de i många fall ärvt, för att kunna lämna över till nästa generation.

För att komma vidare med ett förslag kommer därför Småföretagarnas Riksförbund med ett eget förslag på hur man skulle kunna göra istället.

Inför möjlighet för kommunerna att införa lokalt strandskydd där sådant är påkallat av hänsyn till brist på allmän tillgång till stranden eller känsligt växt- och djurliv. Det skulle skapa en bättre balans mellan den enskilde och det allmänna. Genom att göra om strandskyddet i grunden på detta sätt kommer vi bort från nuvarande system, många undantag och en praxis som försvårar bedömningen.

I avvaktan på en eventuell större reform av strandskyddet skulle kommunernas stadsplanering underlättas genom att det i miljöbalken införs ytterligare ett särskilt skäl för att kunna bygga inom strandområden, med lydelse:

området behöver tas i anspråk för tätortsutveckling som stöds av kommunens planering enligt plan- och bygglagen.

Med detta tillägg i miljöbalken skulle klargöras att kommunernas bedömningar av bebyggelsen lokalisering i tätorter normalt inte ska hindras av miljöbalkens strandskydd.

I detta ärende har styrelseledamot Caroline Szyber varit föredragande och förbundsordföranden Peter Thörn beslutat.

Med vänlig hälsning

Peter Thörn

Förbundsordförande, Småföretagarnas Riksförbund